

JEAN-PIERRE MARTIN, ALAIN CHAUVOT, MIREILLE CÉBEILLAC-GERVASONI, *Histoire Romaine*, Armand Colin, Paris, 2001, 464 p.

Spre deosebire de alte istorii romane, cea de față are, pentru țara în care a apărut, o adresă clar precizată pe coperta a doua: „Le public. Etudiants du 1-er et 2-e cycles en histoire ancienne”.

Primul dintre autori, domnul profesor Jean-Pierre Martin de la Sorbonne-Paris IV, ne este cunoscut în urma vizitei pe care a făcut-o la Universitatea din București, la Facultatea de Istorie, cu doar câțiva ani în urmă, la invitația noastră. Tot domnia sa a condus mai recent, la începutul anului 2003, împreună cu colegul nostru Constantin C. Petolescu, teza de doctorat, susținută atunci de fostul nostru student Mihai Popescu, pe o temă de religie romană. Așadar, aceste mai vechi și mai noi relații au reprezentat motivul pentru care cartea de față ne-a parvenit prin editura care a publicat-o, însoțită de semnătura autorului principal, coordonator al acestui volum.

Cu o asemenea destinație precisă, se poate observa că, răspunzând întrebării dacă o altă nouă istorie a Romei, ca aceasta, este în măsură să mai aducă ceva nou, volumul de față reușește destul de mult, dovedindu-și originalitatea. Aceasta se poate explica mai întâi prin gradul remarcabil de accesibilitate și claritate. În acest sens, formularea fiecărui titlu de capitol și de subcapitol arată o încercare de ieșire din rutină și de apropiere de înțelegerea generațiilor mai noi de studenți. Această istorie mai nouă câștigă audiență prin prezentarea atractivă a conținutului, urmărit preponderent evenimential.

Cum era de așteptat, *Introducerea generală* aparține profesorului J.-P. Martin și poartă marca personalității sale. Domnia sa, înainte de a-și prezenta echipa, notează scopul comun căruia s-au supus autorii acestei lucrări: „Cartea de față nu poate pretinde să spună totul. Totuși, trecând printr-o selecție de evenimente, fapte politice, sociale, economice și culturale, ea are ambiția de a prezenta gândurile care i-au condus pe romani, de la a le înțelege mentalitatea, atât de îndepărtată și totodată atât de apropiată de a noastră. Cine este romanul atât de obișnuit cu divinitățile, atât de atent la propriul trecut, atât de practic în tot ce face, atât de sigur de destinul veșnic al Orașului său ? Voința comună a celor trei istorici universitari, ca autori ai acestei lucrări, este aceea de a sprijini înțelegerea realităților specifice Romei, a evoluției ei de lungă durată, cea mai revelatoare pentru orice istorie” (p. 5).

Există, așadar, trei părți care compun această carte, numite *Regalitatea și Republica* (p. 9–188), *Principatul* (traducerea mai convenabilă pentru *Le Haut-Empire*, p. 189–328) și *Antichitatea târzie* (p. 329–447), semnate, în această ordine, cum era de așteptat, de Mireille Cebeillac-Gervasoni, Jean-Pierre Martin și Alain Chauvot. Scopul propus de autori este realizat – cum notam de altfel și mai sus – cu atractivitate pentru un număr mai mare de cititori decât cei cărora li se adresează explicit. Motivul constă în explicarea clară, încă din titlu, a fiecărui obiectiv urmărit și, mai departe, în forma incitantă care trimite (inclusiv prin note de subsol), nu doar la ceea se numește „bibliografia de specialitate” (de la surse, la lucrări generale și speciale). Există – a se vedea unele note și bibliografiile atașate sistematic fiecărui subcapitol – destule trimiteri la ceea ce s-ar putea numi o gramatică vie a studiului antichității: muzee, colecții, expoziții temporare sau chiar în aer liber, reprezentate bibliografic mai ales prin cataloage ale acestora. Se adaugă astfel un alt element de originalitate care conferă cărții de față deschidere și calitate. O recomand călduros, inclusiv în vederea unei traduceri pentru publicul românesc, desigur în spiritul unei complementarități și nu concurențiale.

Alexandru Barnea

EUGEN CIZEK, *Istoria Romei*, Edit. Paideia, București 2002, 680 p.

Cu puțin timp înaintea acestei apariții editoriale remarcabile, la a cărei lansare am participat la Palatul Șuțu pronunțându-mă elogios, la 25 mai 2002, tocmai se apropiase de noi o altă „istorie romană”, datorată (a se vedea recenzia noastră în această revistă), profesorului J.-P. Martin, cunoștință